

1. Державний стандарт початкової освіти. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018р. №87. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/59891/ (дата звернення: 20.04.2024).

2. Ліба О. М. Формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування інноваційних технологій навчання математики в школі. Хмельницький. 2016. 352 с.

3. Онопрієнко О., Скворцова С. Особливості навчання математики 4-му класі Нової української школи. URL: <https://znaayshov.com> (дата звернення: 20.04.2024).

4. Руденко Н. М. Підготовка майбутніх учителів початкової школи в умовах коледжу до застосування інтерактивних технологій на уроках математики. Київ. 2016. 290 с.

5. Цивенко Я.І. Використання інтерактивних технологій навчання на уроках математики: методичні рекомендації. Маріуполь. 2018. 55 с.

ПОЗАНАВЧАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Солод Ігор Сергійович,

здобувач третього (освітньо-наукового рівня) вищої освіти Навчально-наукового інституту педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Науковий керівник: Бірюк Людмила Яківна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології початкової освіти Навчально-наукового інституту педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

Ключові слова: здоров'язбережувальна компетентність, здоров'я, позанавчальна діяльність, молодші школярі.

Проблема систематичного формування здоров'язбережувальної компетентності серед молодших школярів є дуже важливою і актуальною, оскільки стан здоров'я людини впливає на рівень економіки, якість життя населення та національну безпеку. Основним завданням освіти в Україні у XXI сторіччі є розвиток мислення молодого покоління, спрямованого на прогрес людства та забезпечення стабільного майбутнього. Очевидно, що успішність здобувачів освіти у формуванні моделі здоров'язбережувальної компетентності під час навчання буде визначати їхню подальшу здатність до самостійного збереження здоров'я та максимізації його потенціалу.

Здоров'я є найвищою соціальною цінністю та основною умовою виконання біологічних і соціальних функцій людиною, а також фундаментом для самореалізації особистості. Формування здоров'язбережувальної компетентності серед молодших школярів передбачає стимулювання прийняття нових корисних для здоров'я форм поведінки в повсякденному житті. Це є обов'язковою умовою успішного виховання здорового покоління. Особливу увагу у вирішенні зазначеної проблеми приділяється змісту освіти, який ґрунтується на компетентнісному підході. Серед ключових

компетентностей, які сьогодні мають формуватися у здобувачів освіти, є «громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають дбайливе ставлення до особистого, соціального і фізичного добробуту та здоров'я, дотримання здорового способу життя...» [2].

Одним із основних напрямів у розв'язанні проблеми збереження, зміцнення та розвитку здоров'я пов'язаний із формуванням у здобувачів початкової освіти певної системи ціннісної орієнтації. В Державному стандарті початкової освіти наголошується на таких ціннісних орієнтирах, як: «міцне здоров'я та добробут, яких можливо досягти шляхом формування здорового способу життя і створення умов для гармонійного фізичного та психоемоційного розвитку; забезпечення безпеки у результаті створення атмосфери довіри і взаємоповаги, перетворення школи на безпечно місце, де запобігають насильству і цькуванню, надають необхідну підтримку» [2].

У сучасних умовах навчання має розроблятися принципово новий підхід до формування здоров'язбережувальної компетентності. Заклади освіти повинні створити всі умови для засвоєння учнями певних знань, умінь і навичок через позакласну діяльність школярів, адже здоров'язбережувальна компетентність набувається через формування сприятливих для здоров'я, безпеки і соціальної інтеграції знань, умінь, ставлень (психологічних установок, принципів, цінностей, прагнень).

Основні фактори, що негативно впливають на здоров'я учнів і відповідно є наслідками відсутності формування здоров'язберігаючих компетенцій, є:

- недотримання гігієнічних умов в організації освітнього процесу;
- низький рівень рухової активності;
- недостатня компетентність педагогів у питаннях здоров'я і здорового способу життя;
- неправильне та нераціональне харчування;
- низький рівень культури здоров'я учнів;
- незадовільний стан здоров'я школярів [4].

Трансформація загальноосвітньої школи спрямована на використання всіх можливостей та ресурсів для підвищення ефективності освітнього процесу. Не всі педагогічні ресурси використовуються у сфері виховання та розвитку дитини. До таких мало використовуваних освітніх засобів відноситься позанавчальна діяльність, яка пов'язана з обов'язковим виконанням позанавчальних завдань з певного предмета, курсу, роботою над проектом, в групах тощо. Позанавчальна робота має значні можливості для розширення та поглиблення знань учнів у сфері гігієни, здоров'я та практичного застосування цих знань.

Позанавчальна діяльність має особливі можливості щодо реалізації завдань здоров'язбережувальної компетентності. Вона не обмежена ні стандартами програм, ні часом, і відрізняється від уроку надзвичайною пластичністю, гнучкістю та варіативністю. Водночас виховний вплив позанавчальної діяльності об'єктивно вбудований у її зміст. Приєднуючись до спеціально організованої діяльності, школяр кожного разу постає в новій ролі, що вимагає від нього свідомого виконання нових функцій. Багатогранність педагогічних засобів позанавчальної діяльності широко розкриває світ інших людей, інших середовищ, у діях і справах яких школярі вчать ся любити та поважати людей.

Особливості формування здоров'язбережувальної компетентності в учнів початкових класів у процесі позанавчальної діяльності:

- інтеграція здоров'я та фізичного благополуччя в різноманітні сфери діяльності: спорт, культурна діяльність тощо;

- стимулювання до активної участі учнів у заняттях та заходах, спрямованих на зміцнення та збереження здоров'я;
- розвиток навичок здорового способу життя через практичні вправи, ігри та рольові ігри;
- використання інтерактивних методів, які сприяють усвідомленню школярами важливості здорового життєвого стилю;
- інтеграція з уроками, що дозволить забезпечити системність і послідовність у формуванні здоров'язбережувальної компетентності.

Основними формами позаурочної роботи, спрямованої на формування здоров'язбережувальної компетентності в учнів початкових класів, є:

- круглі столи, диспути, вікторини, конкурси, олімпіади, які дозволяють формувати в дітей знання про здоров'я, його цінність, фактори, що впливають на здоров'я;
- творчі заходи (виставки малюнків, плакатів, виробів, сценаріїв), які допомагають розвивати у дітей творчі здібності, сформувати позитивне ставлення до здорового способу життя;
- фізкультурні та спортивні заходи (спортивні ігри, змагання, естафети тощо), які сприяють розвитку фізичних якостей дітей, формуванню навичок здорового способу життя;
- подорожі, екскурсії, походи. Ці форми дозволяють дітям побачити різноманітність навколишнього світу, сформувати екологічне мислення [6].

Отже, позакласна діяльність відіграє важливу роль у розвитку та вихованні молодших школярів, сприяючи їхньому комплексному зростанню та самореалізації. Формування здоров'язбережувальної компетентності дає можливість зміцнити здоров'я молодших школярів, сформувати у них культуру ціннісного ставлення до власного здоров'я та здорового способу життя, проводити відповідні психолого-педагогічні заходи з метою забезпечення зміцнення здоров'я.

Список використаних джерел

1. Волошин О. Р. Формування здоров'язбережувальної компетентності в учнів молодшого шкільного віку. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2022. Випуск 1 (50). С. 48 – 51.
2. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 22.04.2024).
3. Дорож І. А., Ковальчук А. Ф. Формування здоров'язбережувальної компетентності молодших школярів в освітньому процесі НУШ. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя*. 2023. № 1. С. 43 – 53.
4. Калька Н., Макаренко С. Здоров'язберігаючі компетенції педагога в умовах сучасного освітнього простору. URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/1224> (дата звернення: 22.04.2024).
5. Киричок В.А. Теоретичні основи виховання моральної самосвідомості молодших школярів (учнів 3–4-х класів) у позакласній діяльності. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2014. Вип. 18(1). С. 316–324.
6. Масляник Т. Особливості формування здоров'язбережувальної компетентності в учнів початкових класів у процесі позаурочної роботи. *Інновації в початковій освіті: досвід, виклики сьогодення, перспективи*: матеріали III науково-практичної інтернет-конференції здобувачів другого (магістерського) рівня вищої

освіти факультету початкового навчання ХНПУ імені Г. С. Сковороди (Харків, 05 грудня 2023 р.). Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2023. С. 26 – 27.

ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ТЕАТРАЛІЗАЦІЇ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВИХ І КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Суржук Тетяна Борисівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методик початкової
освіти Рівненського державного
гуманітарного університету,

Бісовецька Людмила Андріївна,

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методик початкової
освіти Рівненського державного
гуманітарного університету

Ключові слова: мовленнєві та комунікативні уміння, елементи театралізації на уроках, ситуація спілкування, діалог.

На сучасному етапі розвитку суспільства особливо значення набуває процес опанування учнями початкових класів української мови як основного засобу спілкування, впливу на пізнавальні процеси та підвищення рівня мовленнєвої культури. Саме тому перед педагогом стоїть завдання виховання соціально активної особистості, яка здатна вільно спілкуватися та правильно користуватися мовними засобами в усіх сферах мовленнєвої діяльності.

Мовлення – це діяльність, сукупність практичних умінь людини, що формуються у процесі слухання, говоріння, читання, письма, власне, це сам процес спілкування, комунікації [3, с. 5].

Оскільки вся система освіти перебуває в оновленому стані, школа потребує вдосконалення методики та методичного процесу формування комунікативних умінь. Одним із методів, який почали активно використовувати на уроках, стала театралізована діяльність здобувачів освіти.

У Типових освітніх програмах мовно-літературної освітньої галузі засвідчується формування широкого кола мовленнєвих і комунікативних умінь учнів початкових класів за визначеними змістовими лініями. Зокрема, змістова лінія «Театралізуємо» слугує розвитку комунікативних умінь учнів, як-от: уміння моделювати різні ситуації спілкування, обирати відповідні комунікативні стратегії, досліджувати несловесні засоби спілкування; передбачає залучення учнів до сценічної творчості, в умовах якої школярі набувають акторського досвіду, в тому числі імпровізації, що забезпечує розвиток у дитини емоційного інтелекту, творчого мислення тощо [5, с. 45].

Театралізація на уроці, зазначає автор сучасних підручників з української мови та читання І. Большакова, сприяє «зануренню» в літературний твір та формуванню вдумливого читача; вчить уважно слухати та говорити правильно, виразно, доносячи ідеї та емоції до слухачів; формує навички комунікації, взаємодії, співпраці в команді, вчить моделювати різні комунікативні ситуації, обирати стратегії спілкування, імпровізувати; розвиває емоційний інтелект: учні вчать розуміти та відчувати літературних персонажів, зображувати їх, співпереживати їм та висловлювати ці почуття назагал; дає можливість мислити критично [2].